

Forsker: Logopæderne skal tale med én stemme

Interview med fagbladet Tale-Høre-Nyt

Christensen, Rikke Vang

Published in:
Tale-Høre-Nyt

Publication date:
2017

Citation for published version (APA):

Christensen, R. V. (2017). Forsker: Logopæderne skal tale med én stemme: Interview med fagbladet Tale-Høre-Nyt. *Tale-Høre-Nyt*, 38(4), 9-12.

Forsker: Logopæderne skal tale med én stemme

Logopædens særlige funktion over for børn med sprogforstyrrelser er kun blevet mere vigtig med decentralisering og inklusion. Men logopæderne skal blive bedre til at råbe højt for at sætte fokus på de udfordringer, det har medført.

Når "ko" bliver til "to" eller omvendt, kan det være svært at vide, hvad det præcis er, barnet forsøger at forklare. Det er frustrerende, ikke bare for den voksne, men også for barnet. Når ordene flyver over hovedet på dem i klasselokalet, når teksterne bare ikke vil give mening, eller instruktionerne fra træneren på fodboldbanen er mere uforståelige end offside-reglen, er det let at miste koncentrationen.

De børn bliver let overset eller direkte misforstået - som uopdragne, umulige, eller de får diagnoser som ADD. Men problemet kan være et helt andet. De kan have svært ved at kommunikere på grund af sprogforstyrrelser. "Vi logopæder har som de eneste en mere dybdegående viden om sprogforstyrrelser - hvad de kan komme af, hvad deres symptomer er, og hvordan det kan tænkes, at vi kan hjælpe børnene til bedre færdigheder i et hurtigere tempo, end de klarer på egen hånd," siger Rikke Vang Christensen, lektor, ph.d. og cand.mag. i audiologopædi.

I dag er logopædens rolle under forandring, fortæller hun. Professionen er bestemt ikke blevet mindre vigtig med inklusionen i folkeskolen og de mere decentraliserede institutioner.

"I mange kommuner er der kommet en ændret forventning til, at logopæder går meget bredt ind. Logopæder ved noget om sprog, sprogudvikling og kommunikation, så man kan få gavn af deres viden i forhold til alle børn. Min bekymring er, at de børn, der har allermost brug for logopædisk støtte, kommer til at tabe i den tilgang. Deres behov er der ikke andre end logopæderne, der opdager," siger hun.

Børnene skal ikke bare have styrket sproget, men også selvværdet

Rikke Vang Christensen har forsket i børn med sprogforstyrrelser i mange år. Men hun har ikke bare læst og analyseret, siden hun blev kandidat i audiologopædi på Københavns Universitet. Hun har også arbejdet som logopæd i PPR-regi, hun holder foredrag og underviser.

For tiden er hun i gang med et nyt projekt kaldet Sprogmentor. Her arbejder skolebørn med sprogforstyrrelser aktivt med såkaldte ordtankekort til at eksplicite ords lyd og betydning og bliver mentorer for hinanden i makkerpar.

"Vi har en gruppe børn med sprogforstyrrelser fra 4.-5. klasse, som skal undervise yngre

børn med sprogforstyrrelser. Tanken er at styrke deres selvværd og polstre dem til livet. Vi viser dem, at selvom noget er rigtig svært, kan de lykkes med også at lære andre om det," forklarer Rikke Vang Christensen.

Makkertræning er ikke tidligere prøvet med børn med sprogforstyrrelser, men den type nytænkning er vigtig for den logopædiske praksis. Logopæderne skal hele tiden blive klogere, siger Rikke Vang Christensen, for fagligheden skal styrkes til den nye virkelighed.

"Det er svært at være uenig i inklusion i udgangspunktet. Idéen om, at ingen skal ekskluderes er jo god. Men tit er det ikke reel inklusion, der foregår, for det bliver overladt til barnet selv og dets forældre og fagpersoner i skolen eller daginstitutionen, som ikke er klædt på med viden om, hvordan man bedst muligt støtter børnene med særlige behov. Det, synes jeg, er urimeligt. Det kræver viden og ressourcer at tage den ægte inklusionsopgave på sig," siger hun.

Med sin viden og kendskab kan logopæden byde ind med brugbare værktøjer, men det kræver nogle strukturer for samarbejde og en logopædisk tilstedeværelse, der hvor børnene er. Ikke bare en time eller en halv om ugen i et lukket kontor, påpeger Rikke Vang Christensen:

"Det er ikke bare et spørgsmål om, at børnene har mødt for lidt sprog eller hørt for lidt højtlesning og bare skal have noget mere af

den skuffe. Det handler om, at de har iboende vanskeligheder, som skal adresseres."

Fagligheden skal styrkes

Inklusionen påvirker også logopædens arbejde på den måde, at nogle får flere samarbejdspartnere at forholde sig til med samme ressourcer. Her ligger et stort prioriteringsarbejde i PPR-regi, men det er ikke altid Rikke Vang Christensens oplevelse, at den tydelige prioritering af ressourcer bliver leveret af arbejdsgiverne.

"Ansvaret kommer til at ligge hos den enkelte logopæd. Nogle tager mere arbejde på sig og bliver måske stressede, andre resignerer og leverer det, de kan nå med de tilgængelige ressourcer, og andre bliver fagligt utilfredse, men prioriterer på den ene eller den anden måde deres ressourcer. Det betyder, at servicen inden for den samme kommune kan blive meget forskellig alt efter, hvilken logopæd der tilfældigvis er tilknyttet barnet," siger hun.

Det sætter igen fagligheden i spil. Med flere forskellige indgange til at blive logopæd, efterlyser Rikke Vang Christensen en garanti for logopædens kompetencer.

"Det er helt afgørende, at man har et solidt logopædisk fundament at stå på, uanset hvor man har fået sin uddannelse. Som repræsentant for en af de to danske universitetsuddannelser, kan jeg synes, at der er for lidt logopædi i den uddannelse, men jeg kan stadig se, at de kandidater, som jeg er med

til at uddanne, er betydeligt bedre funderet i det logopædiske, end de diplomuddannede logopæder fra UC'erne rundt omkring i landet," siger hun.

Kandidater fra KU har ofte fag, som ikke er logopædiske fag, eksempelvis 'læsning' og 'audiologi'. De er relevante, men nogle valgfag som 'logopædisk stemmeundervisning' eller 'fonologiske interventionsmetoder' ser Rikke Vang Christensen gerne bliver gjort obligatoriske, da de går mere i dybden med emner, som kun berøres let i den obligatoriske logopædiundervisning. Trods de forbehold, er det Rikke Vang Christensens opfattelse, at universitetsuddannede logopæder har mere decideret logopædi på deres eksamensbevis end den diplomuddannede logopæd har.

"På den anden side har diplomuddannede logopæder ofte en pædagogisk uddannelse i bagagen, og det er klart, at den på fornuftig vis kan sættes i spil i det logopædiske arbejde. Den typiske nyuddannede logopæd med en diplomuddannelse vil typisk også være ældre end en, der er nyuddannet fra universitetet. Den større livserfaring kan være en fordel i nogle samarbejdsrelationer. Men når man er logopæd, er det helt afgørende for mig, at man har en solid logopæd-faglighed med grundig viden om blandt andet forskellige forstyrrelser og evidensen for bestemte interventioner at stå på," siger Rikke Vang Christensen.

Fra politisk side har der ikke været vilje eller interesse til at lave en certificeringsordning med minimumskrav, som man kender det

fra psykologfaget. Dog kan man ifølge Rikke Vang Christensen ikke kun klandre politikere og beslutningstagere.

"Vi som logopæder taler med mange forskellige stemmer. Vi har ingen vedtaget terminologi om for eksempel betegnelsen for vores faggruppe eller for børnene med sprogforstyrrelser, og det er et problem. Så er der ikke andre end os selv, der ved, hvem vi taler om."

Tidlig indsats er ikke en garanti for kurering

Mange kommuner har længe arbejdet med såkaldt tidlig indsats. Allerede i vuggestuealderen undersøger man børns sprogudvikling, men her vil være børn, der endnu ikke er kommet godt i gang med sprogudviklingen, såkaldte "late bloomers". Men de kommer i gang, også uden særlig indsats. Problemet med tidlig indsats opstår ifølge lektoren, når man eksempelvis i 2-årsalderen ikke kan være sikker på, om der er tale om en late bloomer eller et barn med sprogforstyrrelse.

"Det er okay at bruge ressourcer på de "lavt-hængende frugter", hvis forældrene er bekymrede. Men det er afgørende, at vi sikrer, at der stadig er ressourcer til de børn, som har en forstyrrelse, der bliver ved med at spænde ben for dem langt op i skolealderen, og måske hele livet," siger Rikke Vang Christensen.

Logopæder har en indsigt i, hvilke faktorer man skal kigge efter; om der er andre i fami-

lien med en sprogforstyrrelse, eller om barnet ikke udelukkende har svært ved at sige ord, men også har svært ved at forstå ord. Men selv ved at se efter disse vigtige faktorer, kan man ikke være helt sikker.

"Vi, og ikke mindst vores administratorer og politikere, skal vide, at med en tidlig indsats kan vi gøre godt. Men vi kan ikke 'kurere' børnene med sprogforstyrrelser. Det er vigtigt, og det har vi måske ikke været gode nok til at sige højt."

Sprogforstyrrelser går ikke over af sig selv
De børn, som ikke får den nødvendige logopædiske støtte, ender alt for ofte i uheldige statistikker for strafforhold, manglende uddannelse og ensomhed. Derfor skal de tre faglige foreninger og de forskellige uddan-

nelser blive bedre til at tale med én stemme udadtil.

"En anden del af det er, at vi har en klientgruppe, som ikke er højtråbende. Men de har ikke nogen interesseorganisation eller forældreforening, der taler deres sag. Derudover har man en tendens til at tale om sprogforstyrrelser, som noget, der går over. Det ved vi, at de ikke gør," siger Rikke Vang Christensen og fortsætter:

"Hvis vi ikke formår at forklare alvorligheden af sprogforstyrrelser, er det lettere at lukke øjnene for det. Men hvis man ved, det har konsekvenser på længere sigt både for uddannelse, arbejde og privatliv, så kan vi måske motivere administratorer til at give børnene det, de har brug for."

FAKTA

I en 30-års opfølgingsundersøgelse af børn med sprogforstyrrelser fra Taleinstituttet i Aarhus var resultatet, at i gruppen af modne voksne (nogle med udviklingsmæssige sprogforstyrrelser og nogle med sprogforstyrrelser sammen med fx ADD eller dårlig bevægelse) var der en klar overrepræsentation af:

- Læsevanskeligheder: 53% (35,8% udviklingsmæssige sprogforstyrrelser) mod 4,9% i befolkningen
- Manglende uddannelse: 71,2% (32,1% udviklingsmæssige sprogforstyrrelser) mod 7,6% i befolkningen
- Varig offentlig ydelse: 63,4% (24,5% udviklingsmæssige sprogforstyrrelser) mod 12,9% i befolkningen

Kilde: Elbro, Dalby & Maarbjerg (2011)